

TSPAKB Aylık Bülteni

Sunuş

Değerli Üyelerimiz,

Yaz sezonu nedeniyle bir süre ara verdiğimiz Üye Toplantılarımızın beşincisini, 24 Ekim 2002 tarihinde; Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Türker, SPK Başkanı Sayın Cansızlar ve İMKB Başkanı Sayın Birsen'in katılımlarıyla gerçekleştirdik.

Bu aktivitemizin öncekilerden bir diğer farkı da; toplantımıza, üye temsilcilerimiz dışında, Portföy Yönetim Şirketleri, Yatırım Ortaklıkları, Hayat Sigorta Şirketleri ve hatta Halka Açık Şirketler gibi aynı sektörü paylaştığımız diğer sermaye piyasası kurumları yöneticilerinin de davetli olmasıydı.

Böylesine kapsamlı ve geniş katımlı bir toplantı, sektör sorunlarının topluca ortaya konulabilmesi ve çözüm önerilerinin tartışılabilmesine zemin hazırlaması bakımından son derece yararlı olmuştur. Bizleri onurlandıran tüm katılımcılara bir kez daha teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Toplantıda hazır bulunan yetkililerin konuşmalarında da belirttikleri gibi, üyelerimizin içinde bulunduğu zor şartların hafifletilmesine yönelik önerilerimiz birer birer hayata geçmeye başlamıştır.

Nitekim;

- Asgari öz sermaye yeterliliği konusunda yaşanan sıkıntılar belli ölçüde hafifletildi.
- Takasbank tarafından tahsil edilen ücret ve komisyonlarda önemli indirimler sağlandı.
- İMKB tarafından uygulanan terminal bedelleri ve ofis kira tutarlarında indirimler yapıldı.

Aynı paralelde, Birliğimiz de üzerine düşen görevin bilincinde olarak, 2002 yılı bütçesinde kayda değer tasarrufa gitmek suretiyle 2003 yılı için üyelerimiz üzerindeki yükü en az düzeye indirme kararlılığında.

Ancak, bunların yeterli olmadığı, sektör sorunlarının çözümünde radikal kararlara ihtiyaç bulunduğu açıktır.

Bu amaçla çözüm arayışları Birliğimizce sürdürülmekte, geliştirilen öneriler ilgili mercilere iletilmektedir. Birliğimizce gündeme getirilen "Discount Brokerage" modeli bu kapsamdadır. Söz konusu modelde, dileyen aracı kurumların, saklama yetkileri olmaksızın, yalnızca alım-satım hizmeti sunmaları, buna karşılık sermaye yeterliliği v.b. yükümlülüklerinin çok sınırlı düzeyde tutulması öngörülmektedir. Model, her yıl yaşanmakta olan asgari öz sermaye konusunda köklü çözüm getirmektedir.

Üzerinde durduğumuz bir diğer husus ise, halihazırda banka birleşme ve devir almalarında geçerli olan teşviklerin finans sektörünün ayrılmaz bir parçası olan aracı kurumlarımız için de geçerli olması yönündeki girişimlerimizdir. Bu alanda da gelişme sağlanabildiği takdirde, birleşmelerin önü açılmış, dolayısıyla rekabete daha dayanıklı, öz sermayeleri ve teknolojik düzeyleri daha yüksek kurumların doğması imkan dahiline girebilecektir.

Değerli Üyelerimiz,

Bilindiği üzere, Ekim ayı içinde lisanslama sınavı sonuçları açıklandı. Bu açıklamanın ardından da konuya ilişkin çok yönlü eleştiriler dile getirildi. Yapıcı yöndeki tüm eleştirilerden ilgili tarafların gerekli sonuçları çıkaracağı ve bir sonraki sınavın amaca daha uygun, meslek mensuplarını piyasa ihtiyaçları da gözetilerek daha isabetli şekilde değerlendiren bir baza oturtulacağı inancındayız. Bunun en önemli adımı da, yine Birliğimizce geliştirilen Sınav Kılavuzunun soru hazırlamada referans olarak kabul edilmesi olmuştur. Sayın Kurul Başkanının toplantımızda ifade ettiği üzere, bundan sonraki sınavlarda soruların %90'ı internet sitemizde yer alan kılavuzdan, %10'u ise güncel konulardan seçilmek suretiyle sorulacaktır.

Tüm bu gelişmeler, sermaye piyasası kurum ve kuruluşları arasında sağlıklı işleyen bir diyalog ortamının yaratılmış olduğunu göstermektedir. Dileğimiz, bu işbirliği ve koordinasyonun, etkinliğinin daha da arttırılarak devam etmesidir. Sektör olarak buna ziyadesiyle gereksinimimiz var.

Bu vesile ile, başta Sermaye Piyasası Kurulu olmak üzere, ilgili tüm kurumlara, sektör sorunlarının çözümünde gösterdikleri anlayış ve duyarlılıktan ötürü teşekkür etmeyi zevkli bir görev sayıyoruz.

Gönüllü kuruluşlarımızın çabaları için de ayrıca teşekkürler...

e-birlik'in bu sayısında, ayrıca, aracı kurumlarımızda çalışan personelin detaylı bir analizine de yer verdik. Rakamlar, her zaman söylediğimiz gibi sektör çalışanlarının eğitim düzeyinin hayli yüksek, genç, dinamik, ve işinin gerektirdiği tecrübe seviyesine sahip olduğunu açıkça göstermektedir. Müteakip sınavların bu görüşümüzü doğrulayacak sonuçlar vermesi dileğiyle...

Sevgi ve Saygılarımızla,

Yusuf Ziya TOPRAK

Birlik Başkanı

Sektörümüzden Haberler...

Birliğimizin 5. Üye Toplantısı 24 Ekim'de Yapıldı

Belli aralıklarla bir araya gelerek sektör ve üye sorunlarımızı görüştüğümüz Üye Toplantılarımızın Beşincisi 24 Ekim 2002 tarihinde Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Masum Türker, SPK Başkanı Sayın Dr. Doğan Cansızlar ve İMKB Başkanı Sayın Osman Birsen'in katılımıyla İMKB Konferans Salonunda gerçekleştirildi.

İki bölümden oluşan toplantının basına kapalı olarak gerçekleşen ilk bölümünde başta vergi, lisanslama ve sermaye yeterliliği olmak üzere sektörümüzü ilgilendiren konularda üye temsilcilerimizin görüşlerine, sorunlarına ve beklentilerine yer verildi.

Birlik Başkanı Y. Ziya Toprak'ın açılış konuşmasını yaptığı ve ilgili sermaye piyasası kurum başkanları ile ekonomi basınının da katılımıyla devam eden toplantının ikinci bölümünde ise verilen mesajlar şunlardı:

Birlik Başkanı Yusuf Ziya Toprak, yaklaşan seçimler sonrasında kurulacak yeni hükümet tarafından enflasyonun makul seviyelere indirilmesi, sosyal güvenlik sisteminin yeniden yapılandırılması, adil ve yaygın bir vergilendirme sisteminin kurulması, özelleştirmenin başarıya ulaşması başta olmak üzere ülkenin ihtiyacı olan konularda ilerleme sağlanacağı umudunu taşıdığını; kuruluşundan bu yana uzun süre geçmese de Birliğin düzenleme oluşturma, araştırma-istatistik, eğitim ve bilgilendirme alanlarında ciddi çalışmalarda bulunduğunu belirtti.

Öte yandan, sermaye piyasasının en

önemli sorunları arasında güven eksikliği, kurumsal yatırımcı yetersizliği ve vergi politikalarındaki belirsizliğin bulunduğunu bildirerek, bu konulardaki çözüm önerilerinin bir an önce hayata geçirilmesini; ekonomide daralmanın sektör üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla aracı kurum devir ve birleşmelerinin kolaylaştırılması, dileyen aracı kurumların saklama yetkisi olmaksızın daha düşük sermaye şartları ile sadece "discount brokerage" hizmeti vermesi, yine isteyen aracı kurumların geçici olarak faaliyetlerinin durdurulmasına izin verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

İMKB Başkanı Osman Birsen, sermaye piyasasında kurumsal yatırımcı sorunu olduğunu ve makro ekonomik sıkıntılar nedeniyle piyasanın yeterli derinliğe ulaşamadığını ancak seçim sonrasında siyasi istikrarın sağlanması ile bu sorunların giderilebileceğini belirtmiştir. Birsen, son iki yılda piyasanın zor durumda olduğunu, aracı kurumların içinde buldukları şartlar göz önüne alınarak, bir takım esnekliklerin yaratıldığını, bu kapsamda Takasbank saklama ücretlerinin %33-%50'ye varan oranlarda indirildiğini, işlem terminallerinden alınan ücretlerde %15 ile %50 oranlarında indirim yapıldığını, ofis kira tutarlarının önemli ölçüde azaltıldığını ve uzaktan erişim maliyetlerinin aracı kurumlara yansıtılmadığını da sözlerine eklemiştir.

SPK Başkanı Dr. Doğan Cansızlar, Kurul'ca, Aracı Kuruluşlar Birliği'nin önerileri doğrultusunda sektörün sorunlarına yönelik çalışmalar yaparak bazı tedbirlerin alındığını belirtmiştir. Bu tedbirler özetle aşağıda sıralanmıştır:

A ve B tipi Aracı Kurum sistemi gündemde.

**Sektörün
malîyetlerinde
önemli indirimler
yapılmıştır.**

✓ SPK'nın asgari özsermaye artış oranını yeniden değerlendirme oranının %80'inin altına inmemek kaydıyla belirleme yetkisi, yeniden değerlendirme oranının % 20'sine indirilmesi suretiyle belirli bir esneklik sağlamıştır.

✓ Aracı kurumların likidite yükümlülüğünün hesaplanmasında, bazı teminatlar ve vergi karşılıkları hesaplamaya dahil edilerek rahatlık sağlanmıştır.

✓ Repo-ter ters repo yetki belgesi ile halka arza aracılık yetki belgesine bir arada sahip olma şartı kaldırılmıştır.

Halen devam eden çalışmaları ise, aracı kurumların saklama hizmeti vermesi baz alınarak A ve B tipi aracı kurumlar olarak ayrılması, yetki belgelerinin tek bir başlık altında toplanması ve aracı kurumların devir ve birleşmelerine yönelik yeni vergi teşviklerinin getirilmesi olarak özetlemiştir.

Bunların dışında müşteri emirlerinde Takasbank müşteri sicil numarası girilmesi uygulamasına Haziran 2003'te geçileceğini, 1 Ocak 2003'ten geçerli olmak üzere bağımsız denetim faaliyeti ile danışmanlık faaliyetinin birbirinden ayrılacağını ve bu düzenlemeyle, bağımsız denetim firmalarına 5 yıllık rotasyon zorunluluğu getirildiğini belirtmiştir.

Lisanslama sınavlarıyla ilgili olarak da sonuçların çalışanların gerçek performansını yansıtmadığına inandığını, ilk sınav olması nedeniyle bazı sıkıntıların yaşanmasının doğal olduğunu ancak yapılan sınavların gerek sınav tekniği gerekse kapsam ve kaynakça açısından değerlendirilmekte ve daha sonraki sınavlarla ilgili gerekli tedbirlerin alınmakta olduğunu belirtmiştir.

Vergi konusunda ise, hisse senedini elinde bulundurma süresinin 3 aydan 1

yıla çıkacağını, A tipi fonlarda vergi muafiyetinin sona ereceğini hatırlatarak, bunların devamının sağlanması ve kamu menkul kıymetleri ile özel sektör menkul kıymetlerinde uygulanan farklı vergi uygulamasının eşit hale getirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Masum Türker ise yaptığı konuşmada; Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulmuş halka açık şirketlerden örnekler vererek sermaye piyasasının ülke kalkınmasındaki önemini vurguladı. Sektör sorunlarının yakından bildiğini ifade eden Bakan, bu sorunların çözülmesi gerektiğini, sağlıklı işleyen bir sermaye piyasasının reel sektöre ihtiyaç duyduğu fonu sağlayarak kalkınmayı hızlandıracağını belirtti.

Sayın Doğan Cansızlar ile Sayın Yusuf Ziya Toprak'ın yukarıda çok kısa özetlerini sunmaya çalıştığımız konuşmalarının tamamına Birliğimizin internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

İMKB işlem terminal ücretleri ile ofis kiralarda indirim yapıldı

Üyelerimizin İMKB'de sahip oldukları terminal ücretlerinde işlem hacmiyle orantılı olarak indirimle gidilmiş ve İMKB nezdindeki ofis kiralarda önemli düşüşler sağlanmıştır.

Takasbank'a ait ücret ve komisyon oranları düşürüldü

Takasbank tarafından alınan ücret ve komisyonlarda yapılan indirimler;

- ✓ Hisse senetleri saklama ücreti binde 2'den binde 1,5'a,
- ✓ Temettü tahsil, rüçhan hakkı

kullanma ve bedelsiz tahsil ücretleri binde 2,5'dan binde 1'e,

- ✓ Hesap açma ücreti 8.400.000 TL'den sıfıra,
- ✓ Hesap bakım ücreti ise 2.500.000 TL'den 1.500.000 TL'ye, şeklinde olmuştur.

Sermaye yeterliliği hesaplamalarında değişiklikler yapıldı

Üyelerimizce teminata verilen kıymetler, bloke mevduatlar, peşin ödenen vergiler ve aracı kurumların sahip olduğu Takasbank hisse senetlerinin belirli kısmının sermaye yeterliliği taban hesaplamaları ile likidite yükümlülüğünün hesaplanmasında, SPK'ca yeni esaslar belirlenmiştir. Tüm bu yeni düzenlemeler, özellikle belirli aracı kurum üyelerimizde rahatlama sağlamıştır.

Asgari özsermaye artış oranı düşürüldü

Kurul'ca tebliğ değişikliğine gidilerek, her yıl asgari özsermaye tutarlarının belirlenmesinde esas alınan yeniden değerlendirme artış oranının %80'ine kadar olan alt limit %20'ye indirilmiştir. Bu düzenleme 2003 yılı Haziran ayında üyelerimiz üzerinde olumlu etkisini gösterecektir.

Repo-ters repo yetki belgesinde yeni düzenleme getirildi

Repo-ters repo yetki belgesine sahip aracı kurumların, tebliğ gereği Halka Arza Aracılık yetki belgesine de sahip olmaları zorunluluğu, ilgili tebliğde yapılan değişiklik ile kaldırılmıştır.

Lisanslama sınav sonuçları açıklandı...

Sermaye Piyasası Kurulu'nun 16 Ekim 2002 tarihinde açıkladığı lisanslama sınavlarının sonuçlarına göre;

6.856 adaydan 526'sı sınava girmemiş, 1.781 aday başarılı olamamış, 1.311 aday 1 konuda, 811 aday 2 konuda, 677 aday 3 konuda, 548 aday 4 konuda, 401 aday 5 konuda, 345 aday 6 konuda, 235 aday 7 konuda, 176 aday 8 konuda, 45 aday 9 konunun tamamında başarılı olmuştur.

Buna göre sertifika almaya hak kazananlar;

Temel Düzey'de 3.897 kişide 41,

Türev Araçlar'da 56 kişide 4,

Takas ve Operasyon'da 441 kişide 134,

İleri Düzey'de 1.828 kişide 51,

Değerleme Uzmanlığı'nda 108 kişide 6 kişi olmak üzere toplam 236 kişi olmuştur.

104 kişi ise 60 üzeri not alıp 70 ortalamasını tutturamadığı için sertifika almaya hak kazanamamıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu ile sınav sonrasında sektörden Birliğimize ulaşan konular ve sorunlar çerçevesinde bir değerlendirme toplantısı yapılmıştır.

Lisanslama sınav sonuçları açıklandı.

Lisanslama Sınavı	Not Ortalaması
Temel Düzey	48,85
İleri Düzey	52,11
Türev Araçlar	56,09
Değerleme Uzmanlığı	53,63

Kaynak: SPK

Sektörden sınav süresinin uzunluğu, soru sayısının fazlalığı vb. değerlendirmeler Birliğimizce Kurul'a aktarılmıştır.

Sınav merkezlerinin artırılması hususundaki talep iletilmiş olup, ikinci sınav için İstanbul ve Ankara'nın dışında İzmir de sınav merkezleri arasına ilave edilmiştir.

Sınavlarda finansal hesap makinelerinin kullanımı serbest olacaktır.

Lisanslama Eğitimlerimiz Devam Ediyor...

İlk sınavın ardından, Lisanslama eğitimlerimizin ikinci bölümü Kasım ayında yeniden başlıyor. SPK'nın sınavdaki modüllerin başarı analizini açıklamış olması, hangi eğitimlere öncelik vereceğimize yardımcı olacaktır. Önemli bir gelişme ise web sitemizde kullanıma açık olan Eğitim Kılavuzunun, SPK Lisanslama Bölümü ve soruları hazırlayan uzmanlar tarafından incelenecek olmasıdır. Kılavuzun içeriği dinamik bir çalışma gerektirmekte olup, gerek mevzuatta gerekse uygulamada olabilecek değişiklikler çerçevesinde sürekli güncellenecektir.

Sınav sorularının gerek Temel Düzey gerekse İleri Düzeyde önemli bir kısmı Birliğimizce hazırlanan kılavuz kapsamından çıkmıştır. SPK Başkanı Sayın Dr. Doğan Cansızlar yaptığı açıklamalarda Ocak ayında yapılacak sınavda soruların %90'ının Birliğimizin hazırladığı kılavuzdan çıkacağını açıklamıştır. Buna göre Eğitim Kılavuzumuz Lisanslama Sınavlarına kaynak bir referans konumuna gelecektir.

Sermaye Piyasası Faaliyetleri İleri Düzey Lisanslama Sınav konularını içeren Kasım 2002 eğitim programımızın

detayına internet sitemizden ulaşabilirsiniz.

Diğer Faaliyetlerimiz...

Vergi Teşvikleri

Yatırım fonu katılma belgelerine ödenen kar payları ile hisse senedi alım satım kazançlarının vergilendirilmesi konularında getirilen teşvik düzenlemelerinin süresi bu sene sonu itibarıyla dolmaktadır. Sermaye piyasası gelirlerinin vergilendirilmesi ile ilgili teşvik düzenlemelerinin belirli bir süre daha devam etmesinin sağlanması amacıyla ilgili tüm merciler nezdinde girişimlerimiz devam etmektedir.

Sermaye Piyasası Yetki Belgesi

Üyelerimizin sahip oldukları her yetki belgesi için yıllık harç ödemeleri dikkate alınarak söz konusu harç yükümlülüğünün azaltılması amacıyla her bir faaliyet türü için ayrı bir Faaliyet Yetki Belgesi düzenlenmesi yerine, üyelerimize tek bir "Sermaye Piyasası Yetki Belgesi" verilmesi ve bu belge üzerinde hangi işlemleri yapmaya yetkili olduklarının belirtilmesi, faaliyet türlerinde değişiklik olması halinde söz konusu belgenin buna göre revize edilmesinin yeterli olacağı Birliğimiz görüşü olarak Kurul'a iletilmiştir.

Takasbank Teminatları

Takasbank nezdinde müşteri alt hesaplarında takip edilen ve aracı kuruluşlara müşterileri tarafından kredi teminatı olarak bırakılan hisse senetlerinin haczi, üyelerimizin karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Aracı kuruluşların kullandıkları kredilerin teminatsız kalmasının önlenmesi amacıyla, teminat olarak bırakılan hisse senetlerinin takibinin

*Kasım ayında
lisanslama
eğitimlerimize
devam ediyoruz...*

farklı bir sistemde yapılması konusunda Sermaye Piyasası Kurulu'na öneri sunulmuştur.

Borsa Dışı İşlemler

Borsa Dışı Hisse Senedi Pazarı'nda 30 Ekim 2002 tarihi itibarıyla aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Borsa dışı işlemlerin başladığı 19 Ağustos 2002'den itibaren pazarda işleme açık 13 hisse senedinden 10'unda toplam 56,7 milyar TL tutarında işlem gerçekleşmiş, 5-30 Ekim 2002 tarihleri arasında ise, 27,6 milyar TL'lik işlem olmuştur.

Pazarda işlem yapmak üzere başvuran kurum sayısı 83'e ulaşmış, 64 kurum sistemde emir girişi yapmıştır. Kurumları

tarafından yetkilendirilen personel sayısı 180 olup, 94'ü emir girişi yapmıştır. Sisteme girilen emir sayısı önceki döneme göre %68'lik bir artışla 20.638'e ulaşmıştır. En çok emir girilen hisseler sırasıyla; EGS Holding, Sabah Yayıncılık ve Medya Holding'tir.

Borsa Dışı İşlemler

	En Düşük Fiyat	En Yüksek Fiyat	Ortalama Fiyat	Toplam Lot (mn. TL)	Hacim
Boyasan Tekstil	500	1.000	901	4.891	4.407
Egeser Giyim	400	400	400	100	40
EGS Holding	50	100	84	73.963	6.226
İktisat Fin.Kir.	150	200	165	14.162	2.342
Medya Holding	500	520	503	1.150	579
Nergis Holding	5.000	5.000	5.000	86	430
Sabah Yayıncılık	300	500	295	14.037	4.137
Sifaş	500	500	500	10.000	5.000
Tümteks	400	500	463	9.645	4.468

Kaynak: TSPAKB

Sektör Araştırması...

Aracı Kurumların Personel Yapısı

Aracı kurumların ana faaliyet alanı, birikimlerini değerlendirmek isteyen yatırımcılara aracılık hizmeti sunmaktır. Dolayısıyla, aracı kurumlar hizmet sektörünün bir parçası olarak değerlendirilmektedirler. Hizmet sektörünün her alanında olduğu gibi, personel kalitesi, sunulan hizmetin kalitesini belirleyen en önemli faktördür. Bu açıdan bakıldığında personel yapısını incelemek sektörün genel yapısı ve hizmet kalitesi hakkında önemli bir bilgi sağlayacaktır.

Personel Sayısı

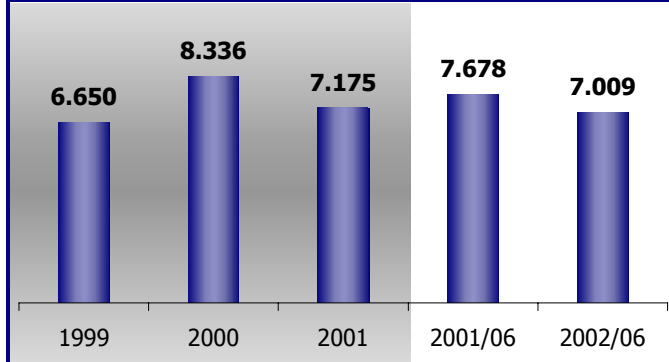
2002 yılının ilk altı ayında aracı kurum çalışanlarının sayısı azalmaya devam etmiştir. Bununla beraber, düşüş hız kesmiştir. 2001'in ilk yarısında 658 kişi, ikinci yarısında 503 kişi olan daralma,

2002'nin ilk altı ayında 166 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2000 yılı sonundan itibaren birbuçuk yıl içinde çalışan sayısındaki azalma 1.327 kişi ile %16'ya ulaşmıştır.

2001 yılı Haziran ayı ile 2002 yılı Haziran ayı arasındaki bir yıllık dönem kıyaslandığında, toplam 67 aracı kurumun personel sayısının azaldığı, 43 tanesinin arttığı, 13 tanesinin ise değişmediği görülmektedir. Personel

Personel sayısı azalmaya devam etmiştir.

Aracı Kurumların Toplam Personel Sayısı

Kaynak: TSPAKB

sayısı artan kurumlarda toplam artış 488 kişi iken, azalan kurumlarda toplam 1.157 kişi istihdam dışı kalmıştır. Son bir yıldaki net düşüş ise 669 kişi olmuştur.

Kurum Bazında Personel Dağılımı

Aşağıdaki tabloda çeşitli kategoriler bazında gruplanmış aracı kurumlar ve personel sayıları sunulmuştur.

Kamu kurumlarının personel sayısı artarken, ağırlıklı düşüş TMSF bünyesindeki kurumlarda gerçekleşmiştir. Yabancı sermayeli aracı kurumların personel sayısı hemen hemen aynı kalmıştır.

Aktif büyüklüğü 2 milyon \$'ın altında olan küçük aracı kurumların personel sayısı son bir yılda %13 oranında azalmıştır. Aktif büyüklüğü 5 milyon \$'ın üzerinde olan 26 büyük aracı kurum ise, personel sayıları azalmasına rağmen, sektörün yarısını istihdam etmektedir.

Aracı kurumları personel sayılarına göre sıraladığımızda sektörde personel bazında yoğunlaşma izlenebilmektedir. Aracı kurumların çoğunluğu 20'den az personelle faaliyet göstermektedirler. 60'tan daha az personelle faaliyet gösteren aracı kurum sayısı 91'dir. Bu kurumlar toplam personelin %37'sini istihdam etmektedir. Bununla beraber, 100 kişiden fazla personelle çalışan 21 kurum, sektörün %51'ini istihdam etmektedir.

Personel Sayısına Göre Aracı Kurumlar

Personel Sayısı	Kurum Sayısı	Toplam Personel	Pay
1-20	43	546	7,8%
21-40	20	614	8,8%
41-60	28	1.413	20,2%
61-80	6	418	6,0%
81-100	5	448	6,4%
101-150	11	1.391	19,8%
151-200	6	1.072	15,3%
201-300	2	433	6,2%
300-	2	674	9,6%

Kaynak: TSPAKB

Cinsiyet Dağılımı

Sektörde kadın-erkek dağılımı %45-%55 şeklinde erkekler lehinedir. Yıllar itibarı ile bu yapı çok değişiklik göstermemiştir. Fakat, son bir yıldaki personel değişimine bakıldığında kadın personel sayısındaki azalışın erkeklerden daha hızlı olduğu görülmektedir.

Personelin Cinsiyet Dağılımı

	2001/06	2002/06	Değişim
Kadın	3.523	3.153	-10,5%
Erkek	4.155	3.856	-7,2%

Kaynak: TSPAKB

Departman Dağılımı

Personelin departman bazında dağılımı incelendiğinde, bekleneceği üzere Yurtiçi Satış en fazla kişi çalıştırılan bölümdür. Bu bölümde broker, dealer, pazarlama ve satış elemanları yer almaktadır. İkinci büyük kategori olan Diğer ise, şube ve

26 büyük aracı kurum sektörün yarısını istihdam etmektedir.

Personelin Aracı Kurum Kategorileri Bazında Dağılımı

	Kurum Sayısı	Personel Sayısı		Personel Payı	
		2001/06	2002/06	2001/06	2002/06
Banka Kökenli	41	3.263	3.061	42,5%	43,7%
Banka Kökenli Olmayan	82	4.415	3.948	57,5%	56,3%
Kamu	4	176	203	2,3%	2,9%
TMSF	9	608	290	7,9%	4,1%
Özel	101	6.517	6.143	84,9%	87,6%
Yabancı	9	377	373	4,9%	5,3%
Büyük	26	3.820	3.531	49,8%	50,4%
Orta	33	1.678	1.578	21,9%	22,5%
Küçük	64	2.180	1.900	28,4%	27,1%

Kaynak: TSPAKB

acentelerdeki aracı kurum elemanları ile reklam, halkla ilişkiler ve hizmetli personel gibi tabloda belirtilen departmanlar dışında kalan personeli ifade etmektedir.

Tabloda krizden en fazla etkilenen bölümlerin Araştırma ve Kurumsal Finansman bölümleri olduğu görülmektedir. Daha sonra sırası ile İnsan Kaynakları ve Portföy Yönetimi gelmektedir. Sayıca en fazla gerileme ise 401 kişi ile Yurtiçi Satış ve 98 kişi ile Diğer kategorilerindedir.

İlginç olan, Yurtdışı Satış bölümlerindeki personel sayısının artmış olmasıdır. Toplamda 21 kişilik bir artış olsa da bu durum aracı kurumların daralan piyasa koşulları içinde yurtdışı müşterilere yönelerek gelirlerini artırma yönünde bir çaba olarak görülebilir.

İç Denetim ve Bilgi İşlem departmanları da krize dirençli bölümler olmuştur. Aracı kurumların İç Denetim personeli bulundurması zorunlu kıldığı için bu alanda daralma olmaması sürpriz değildir. Bilgi İşlem personelinin de aracı kurumların gelişen teknolojik altyapıları ile beraber kilit personel haline geldiği görülmektedir.

Departmanların ortalama personel sayıları aracı kurumların kendi organizasyonlarını sektörle kıyaslama olanağı sağlayacaktır.

Genel ortalamalara baktığımızda Yurtiçi Pazarlama bölümlerinde aracı kurum başına ortalama 5 kişilik daralma görülmüştür. Kurumsal Finansman departmanları ortalama 4 kişiden oluşmaktayken, bu sene 3 kişilik ekipler haline dönüşmüştür. Araştırma departmanları ise ortalama 5 kişiden 4 kişiye inmiştir.

Aracı kurumlarda personelle ilgili özlük işleri genelde Mali ve İdari İşler

Personelin Departman Dağılımı			
	2001/06	2002/06	Değişim
Yurtiçi Satış	3.119	2.718	-12,9%
Diğer	1.776	1.677	-5,5%
Mali & İdari İşler	1.396	1.325	-5,1%
Araştırma	374	312	-16,5%
İç Denetim	189	192	1,6%
Bilgi İşlem	186	187	0,6%
Hazine	165	162	-1,9%
Kurumsal Finansman	164	137	-16,5%
Yurtdışı Satış	104	125	20,4%
Portföy Yönetimi	129	109	-15,3%
İnsan Kaynakları	76	64	-15,6%

Kaynak: TSPAKB

bünyesinde takip edilmektedir. Ayrı İnsan Kaynakları bölümleri olan aracı kurum sayısı 43'tür ve ortalama 1 ile 2 kişiden oluşmaktadır.

Aktif büyüklüğüne göre gruplandırılan aracı kurumların departmanlarında sahip oldukları ortalama personel sayıları arasında önemli farklar mevcuttur. Örneğin büyük aracı kurumlar ortalama 60 kişilik Yurtiçi Satış bölümü ile faaliyet gösterirken orta ölçeklilerde bu rakam 20'ye, küçüklerde 13'e inmektedir.

Büyük aracı kurumların Mali ve İdari İşler departmanları ortalama 24 kişiden oluşmaktayken orta ölçeklilerde 9, küçüklerde 7 kişilik ekipler bulunmaktadır. Araştırma departmanlarında da benzer olarak; büyüklerde 7, ortalarda 4, küçüklerde 2 kişilik ekipler vardır. Fakat, kurumsal

İç Denetim ve Bilgi İşlem departmanları krize direnen bölümler olmuştur.

Departman Bazında Ortalama Personel Sayısı			
	2001/06	2002/06	Değişim
Yurtiçi Satış	31,2	26,6	-14,6%
Diğer	16,0	14,7	-8,0%
Mali & İdari İşler	12,1	11,2	-7,5%
Araştırma	4,8	4,1	-15,4%
İç Denetim	1,8	1,7	-1,1%
Bilgi İşlem	2,5	2,5	-0,7%
Hazine	2,9	2,5	-13,9%
Kurumsal Finansman	4,3	3,3	-24,4%
Yurtdışı Satış	4,3	5,0	15,6%
Portföy Yönetimi	3,5	2,9	-17,6%
İnsan Kaynakları	1,7	1,5	-11,6%

Kaynak: TSPAKB

finansman departmanları farklılık göstermektedir. Büyük kurumlarda ortalama 4, orta ölçeklilerde 2 ve küçüklerde 3 kişilik bölümler bulunmaktadır.

Departman bazında cinsiyet ayırımına bakıldığında kadın sayısının erkeklerden fazla olduğu iki departman İnsan Kaynakları ve Hazine'dir. Erkek ağırlıklı bölümler ise Bilgi İşlem, İç Denetim ve Portföy Yönetimi'dir. Bu yapı yıllar itibariyle pek değişiklik göstermemiştir.

Departman Bazında Cinsiyet Dağılımı	2001/06	Kadın	Erkek
İnsan Kaynakları		81%	19%
Hazine		57%	43%
Diğer		49%	51%
Yurtdışı Satış		46%	54%
Yurtiçi Satış		46%	54%
Mali & İdari İşler		44%	56%
Araştırma		39%	61%
Kurumsal Finansman		36%	64%
Portföy Yönetimi		34%	66%
İç Denetim		31%	69%
Bilgi İşlem		14%	86%

Kaynak: TSPAKB

Eğitim Durumu

Aracı kurum çalışanlarının eğitim seviyesi oldukça yüksektir. Toplam personelin %68'i bir yükseköğrenim kurumundan mezundur. %57'si en az dört yıllık fakülte mezunu olup, bunların arasında yüksek lisanslı olanların oranı %13'tür. İlkokul ve ortaokul mezunları sektörün %7'sini oluşturmaktadır.

Personel sayısındaki değişimlere bakıldığında son bir yıl içinde en hızlı kayıp lise mezunları arasında olmuştur. Lise mezunlarını ortaokul ve ilkokul mezunları takip etmektedir.

Yüksek lisans dereceli çalışan sayısındaki azalma 2002 yılı içinde gerçekleşmiştir. 2001 yılının ikinci yarısında yüksek lisans sahibi olan personel sayısı 14 kişi artmıştır. Fakat,

2002 yılının ilk altı ayı içinde bu eğitim kategorisindeki 53 kişi istihdam dışı kalmıştır.

Personelin Eğitim Durumu	2001/06	2002/06	Değişim
Yüksek Lisans	558	519	-7,1%
Lisans	3.701	3.492	-5,6%
Yüksek Okul	827	737	-10,9%
Lise	2.060	1.791	-13,1%
Ortaokul	242	212	-12,4%
İlkokul	290	258	-10,9%

Kaynak: TSPAKB

Yaş Kategorileri

Sektör çalışanlarının %51'i 30 yaşın altında, %90'ı ise 40 yaşın altındadır. Sektör genç personel yapısını korumuş olsa da son bir yıl içinde personel azalması ağırlıklı olarak 18-25 yaş kategorisinde gerçekleşmiştir.

31 yaş üzerindeki kategorilerde önemli bir değişiklik olmamıştır. 56-60 yaş arasındaki personel sayısı artmış görünse de toplam artış 6 kişidir. Bunun da geçen bir sene içindeki yaşlanmadan doğan kategori değişiminden olduğu düşünülmektedir.

Sayısal değişim ağırlıklı olarak 30 yaşın altındaki grupta gerçekleşmiştir. Bu yapıdan ortaya çıkan, üniversiteden yeni mezun kitlenin krizdeki daralmadan daha çok etkilendiğidir. Uzun yıllar üniversiteden yeni mezun olanlar için önemli bir istihdam imkanı sağlayan sektörün son bir yılda bu yapıdan uzaklaştığı görülmektedir.

Personelin Yaş Dağılımı	2001/06	2002/06	Değişim
18-25	1.663	1.230	-26,0%
26-30	2.569	2.341	-8,9%
31-35	1.870	1.884	0,7%
36-40	838	848	1,2%
41-45	390	373	-4,2%
46-50	180	189	5,2%
51-55	109	79	-27,5%
56-60	41	47	16,1%
61-	20	18	-8,8%

Kaynak: TSPAKB

Sektörün %68'i bir yükseköğrenim kurumundan mezundur.

İş Tecrübesi

İş tecrübesinde de yaş kategorilerindeki yapıya paralel bir durum görülmektedir. Personelin %83'ü 2 yıldan fazla, %52'si 5 yıldan fazla iş tecrübesine sahiptir. Sektörün kendisinin 20 yıldan az bir geçmişi olduğu düşünülürse iş tecrübesinin ve bilgi birikiminin yeterli seviyede olduğu söylenebilir.

Personel sayısındaki azalma 2 yıldan az tecrübeye sahip grupta gerçekleşmiştir. Bunu 2 ile 5 yıl arası tecrübeye sahip grup izlemektedir.

Sektör, yeni eleman istihdam edip yetiştirmek yerine belli bir tecrübe seviyesindeki personelle çalışmaya devam etmeyi tercih etmiştir. Dolayısıyla sektörün ortalama iş tecrübesi artmıştır.

Personelin İş Tecrübesi			
	2001/06	2002/06	Değişim
0-2	1.699	1.200	-29,4%
2-5	2.349	2.135	-9,1%
5-10	2.302	2.283	-0,8%
10-15	879	943	7,4%
15-	449	447	-0,4%

Kaynak: TSPAKB

İşlem Hacmi-Personel İlişkisi

Aracı kurumların hisse senedi işlem hacimleri ve aracılık komisyonu gelirleri çok çeşitli faktörlere bağlı olsa da personel sayısı ile bu kriterler arasında bir ilişki olup olmadığı, optimum personel sayısı açısından önemlidir. Personel başına işlem hacmi ve aracılık komisyonu gelirleri aracı kurumun, veya personelinin, verimliliğinin de bir göstergesidir.

Tabloda görüldüğü üzere, Haziran 2002 itibarı ile 61-80 arası personel istihdam eden kurumlar personel başına en yüksek işlem hacmine ve aracılık komisyonu ortalamasına sahip olan kurumlardır.

Personel Başına Ortalamalar				
Personel Sayıları	Hisse Senedi Hacmi (milyar TL)		Aracılık Komisyonu (milyar TL)	
	2001/06	2002/06	2001/06	2002/06
1-20	13.342	9.766	22,6	14,7
21-40	13.589	13.517	27,7	17,7
41-60	10.500	10.381	18,7	18,9
61-80	15.185	17.491	26,6	28,2
81-100	10.113	11.602	16,2	16,8
101-150	11.001	13.034	22,8	25,4
151-200	13.976	14.477	33,7	21,6
201-300	12.971	12.768	29,5	22,7
300-	7.911	10.381	12,8	15,1
Ortalama	11.886	12.410	23,4	20,5

Kaynak: TSPAKB

20 kişiden az personel istihdam eden kurumların işlem hacmi ve aracılık komisyonu ortalamalarındaki düşüş dikkat çekicidir.

Genel ortalamaya baktığımızda, kişi başına işlem hacmi artarken aracılık komisyonunun düştüğü görülmektedir. Bu durum komisyon iadesi uygulamasının bir sonucudur.

Aynı çalışmayı aracı kurumları ayırdığımız çeşitli kategoriler bazında yaptığımız işlem hacmi açısından banka kökenli olan ve olmayan aracı kurumlar arasında önemli bir fark göze çarpmamaktadır. Fakat, aracılık komisyonunda banka kökenli aracı kurumlarda daha hızlı bir düşüş görülmektedir.

Kamu kurumlarında personel başına işlem hacmi düşerken aracılık komisyonu artmıştır. Bu durum, kamu kurumlarının aracılık komisyonu gelirlerinin, sadece

61-80 kişi arasında personel istihdam eden aracı kurumlar personel başına en yüksek işlem hacmi ve aracılık komisyonu rakamlarına sahiptir.

Personel Başına Ortalamalar				
(milyar TL)	Hisse Senedi Hacmi		Aracılık Komisyonu	
	2001/06	2002/06	2001/06	2002/06
Banka Kökenli	13.748	14.450	29,7	23,8
Banka Kökenli Olmayan	10.511	10.829	18,7	17,9
Kamu	10.474	6.214	16,1	27,0
TMSF	10.347	4.831	26,7	10,2
Özel	11.630	12.500	22,5	19,6
Yabancı	21.508	22.29	42,0	43,8
Büyük	12.088	13.604	26,1	24,2
Orta	12.989	12.997	25,3	19,0
Küçük	10.685	9.705	17,3	14,7

Kaynak: TSPAKB

hisse senedi aracılığından değil, ağırlıklı olarak sabit getirili menkul kıymet işlem komisyonlarından oluşmasından kaynaklanmaktadır. Diğer bir deyişle, personel başına hisse senedi işlem hacmi düşmüş, fakat sabit getirili menkul kıymetler üzerinden alınan komisyon gelirleri arttığı için personel başına aracılık komisyonu artmıştır.

Personel sayısında en hızlı daralma TMSF bünyesindeki kurumlarda olmasına rağmen, işlem hacmi ve aracılık komisyonları çok daha hızlı gerilediğinden dolayı, bu kurumlarda personel başına işlem hacmi ve aracılık komisyonu gelirleri düşmüştür.

Özel kurumlarda kişi başına işlem hacmi küçük de olsa bir artış göstermiş, fakat komisyon gelirleri düşmüştür.

Yabancı sermayeli aracı kurumlar personel başına en yüksek işlem hacmini gerçekleştirmekte ve en yüksek aracılık komisyonlarını elde etmektedir. Özel kurumların aksine yabancı sermayeli kurumlar işlem hacmindeki artışa paralel olarak aracılık komisyonu gelirlerini de artırmışlardır.

Aktif büyüklüğüne göre sınıflanan kurumlarda personel başına hacim ve komisyon gelirleri kurumun büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Kurumun aktifleri büyüdükçe işlem hacmi ve komisyon gelirleri artmaktadır. Bununla beraber, büyük aracı kurumlarda personel başına işlem hacmi artmış, orta ölçeklilerde hemen hemen aynı kalmış, küçüklerde ise düşmüştür. Komisyon gelirlerinde ise her kategoride düşüş görülmüştür.

Personel sayısının artışı/azalışı ile hisse senedi işlem hacmindeki pazar payı değişimi aşağıdaki tabloda verilmiştir. Personel sayısı artan aracı kurumların pazar payının arttığı, azalan kurumların pazar payı kaybettiği görülmektedir. Personel sayısı değişmeyen aracı kurumların işlem hacmindeki payları ise hemen hemen aynı kalmıştır.

Aslında bu verilerle kesin bir neden-sonuç ilişkisi kurulamamaktadır.

Bununla beraber, personel başına ortalama işlem hacmi verimlilik kriteri olarak ele alındığında, personel sayısı azalan kurumların personel başına işlem hacminde önemli bir artış kaydettikleri görülmektedir.

Personel başına aracılık komisyonu incelendiğinde, personel sayısı artan kurumların kadrolarındaki artışa paralel bir komisyon gelirini henüz yaratamadıkları görülmektedir.

Personel sayısı değişmeyen aracı kurumlar kişi başına işlem hacminde küçük bir artış sağlarken, aracılık komisyonlarını da hemen hemen aynı seviyelerde tutmayı başarmışlardır.

Aktif büyüklüğü ile personel başına işlem hacmi ve aracılık komisyonu doğru orantılıdır.

Sonuçlar

Aracı kurum sektörü çalışanları, genç, dinamik, eğitim seviyesi yüksek ve sektörün yeniliğine paralel iş tecrübesine sahip bir yapıdadır.

Sektörde 2002 yılının ilk altı ayı itibarı ile istihdam daralması hız kesmiştir. Krizden en fazla etkilenen bölümler Kurumsal Finansman ve Araştırma bölümleridir. Etkilenmeyen bölümler ise Yurtdışı

Personel Sayısı	İşlem Hacmi		Personel Sayısı		Ort. İşlem Hacmi		Ort.Ar.Komisyonu	
	2001/06	2002/06	2001/06	2002/06	2001/06	2002/06	2001/06	2002/06
Artan	31,7%	39,3%	30,4%	40,3%	12.397	12.097	20,4	16,9
Azalan	62,7%	54,7%	65,5%	55,2%	11.388	12.296	24,5	22,5
Değişmeyen	5,5%	6,0%	4,1%	4,5%	16.062	16.624	28,1	27,6

Kaynak: TSPAKB

Pazarlama, İç Denetim ve Bilgi İşlem bölümleridir.

Kadın personel sayısındaki azalış erkeklerden biraz daha fazla olmuştur. 2 yıldan az tecrübesi olan ve 25 yaşın altındaki çalışan grubu sayıca en hızlı düşüş kaydeden kategori olmuştur.

Eğitim durumunda ise lise altındaki eğitim seviyesinde olanlar sektörün daralmasından en çok etkilenen grup olmuştur.

61-80 arasında personele sahip olan aracı kurumlar 2002 Haziran döneminde personel başına en yüksek işlem hacmi ve aracılık komisyonunu elde eden aracı kurumlar olmuştur.

Personel sayısı artan aracı kurumların hisse senedi işlem hacmi paylarının arttığı görülmektedir.

Kısa Kısa...

TÜGİAD ekonomi ödülleri 2002 yarışması...

Türkiye Genç İşadamları Derneği (TÜGİAD), 2000 yılından itibaren her yıl ekonomi alanında bilimsel nitelikli eser yarışması düzenlemektedir.

Yarışmanın konusu her yıl değişik alanlarda belirlenmekte olup, güncel bir konuya kamuoyunun dikkatini çekmeyi ve araştırma, eser yazma konusunda ilgilileri motive etmeyi amaçlamaktadır.

Yarışmanın bu yılki konusu "Döviz Kuru Sistemleri ve Türkiye'de Uygulanan Döviz Kuru Sistemlerinin Ekonomiye Etkileri" olarak belirlenmiştir.

Son başvuru ve eserlerin teslim tarihi 30 Aralık 2002 olarak belirlenmiştir. Başvuru şartları, jüri üyeleri, değerlendirme esasları, yarışma takvimi ve ödüllerle ilgili bilgilere www.tugiad.org.tr adresinden ulaşılabilir.

TSPAKB TÜRKİYE SERMAYE PİYASASI ARACI KURULUŞLARI BİRLİĞİ

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği

Büyükdere Caddesi No:173
1. Levent Plaza A Blok Kat:4
1. Levent 80620 İstanbul

Tel.: 212-280 85 67
Fax: 212-280 85 89

Web: www.tspakb.org.tr
Email: tspakb@tspakb.org.tr

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB), aracı kuruluşların üye olduğu, kamu tüzel kişiliğini haiz özdüzenleyici bir meslek kuruluşudur.

Birliğin 122 aracı kurum ve 48 banka olmak üzere toplam 170 üyesi vardır.

Birliğin Misyonu

Sermaye piyasamızın geliştirilmesi ve ülke ekonomisine katkı ana hedefi doğrultusunda; tüm çalışanları en üst derecede mesleki bilgi ile donatılmış, etik değerlere bağlı, rekabeti yatırımcılara daha kaliteli ürün ve hizmet sunumu şeklinde algılayan, saygın bir meslek mensupları kitlesi oluşturmak

Birliğin Amaçları

- ✓ Sermaye piyasasının ve aracılık faaliyetlerinin gelişmesini,
- ✓ Birlik üyelerinin dayanışma, gerekli özen ve disiplin içerisinde çalışmalarını,
- ✓ Haksız rekabetin önlenmesini,
- ✓ Mesleki konularda üyelerin aydınlatılmasını sağlamaktır.

Bu bülten Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği ("TSPAKB") tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu bültende yer alan her türlü bilgi, değerlendirme, yorum ve istatistiki değerler hazırlandığı tarih itibarıyla güvenilirliğine inanılan kaynaklardan elde edilerek derlenmiştir. Bilgilerin hata ve eksikliğinden ve ticari amaçla kullanılmasından doğabilecek zararlardan TSPAKB hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Bu bültende yer alan bilgiler kaynak gösterilmek şartıyla izinsiz yayınlanabilir.